

No: 1746 – Mahreç İşareti

POYRALI DOKUMASI

Tescil Ettiren
KIRKLARELİ VALİLİĞİ

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 23.03.2023 tarihinden itibaren korunmak üzere 20.06.2025 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 1746
Tescil Tarihi	: 20.06.2025
Başvuru No	: C2023/000117
Başvuru Tarihi	: 23.03.2023
Coğrafi İşaretin Adı	: Poyralı Dokuması
Ürün / Ürün Grubu	: Dokuma / Dokumalar
Coğrafi İşaretin Türü	: Mahreç işareti
Tescil Ettiren	: Kırklareli Valiliği
Tescil Ettirenin Adresi	: Karakaş Mah. Özgürlük ve Demokrasi Meydanı KIRKLARELİ
Coğrafi Sınır	: Kırklareli ili Pınarhisar ilçesi Poyralı Köyü
Kullanım Biçimi	: Poyralı Dokuması ibaresi ve mahreç işareti amblemi, ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılmadığında, Poyralı Dokuması ibaresi ve mahreç işareti amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Poyralı Dokuması, zemininde bezayağı veya dimi örgü tekniği, desenlendirilmesinde ise cicim tekniğiyle çözü, atkı ve desen amacıyla kök boyalarla renklendirilen pamuk ve yün ipler kullanılarak üretilen bir dokumadır. Bezayağı örgü, benzer kalınlıklarda atkı ve çözü ipliklerinin birlikte kullanılması ile oluşur. Dokuma esnasında atkı ipliği, birbirini izleyen çözü ipliklerinin sırasıyla altından ve üzerinden geçerek sıkı bir dokuma kumaş meydana getirir. Dimi örgü atkı ipliği bir ya da daha fazla çözü ipliğinin altından geçirilmeden önce, en az iki çözü ipliğinin üzerinden yürütülür. Bu teknik ile dokumanın yüzeyinde çapraz görünüm oluşur. Poyralı Dokuması namazlık, yaygı, kilim, araba çergisi, minder kılıfı, heybe, çanta, kırlent, yastık, yorgan, torba ve çuval gibi amaçlarla kullanılır. Poyralı Dokumasının ayırt edici özelliği dokumaların genelinde canlı renkler ve motiflerle birlikte ponponların yoğun olarak kullanılmasıdır.

Poyralı Dokuması kullanım alanlarına göre sınıflandırılarak belirli boyutlara göre dokunur. Namazlıklar 123 cm x 62 cm, yaygılar 2 m x 70 cm, kilimler 104 x 146 cm, araba çergileri 134 x 193 cm, minder kılıfları 110 cm x 40 cm, heybeler 50 cm x 35 cm, çantalar 25 cm x 18 cm, kırlentler 50 cm x 35 cm, yastıklar 97 cm x 50 cm, yorganlar 72 x 82 cm, torbalar 27 x 27 cm ve çuvalar 66 x 116 cm ölçülerinde dokunur.

Poyralı Dokuması, meşe ve kavak ağaçları kullanılarak üretilen 2 ayak ve 2 gücülü yatay tezgâhlarda dokunur. Akrep, bahar dalları, civankaşı, çengel, döşeme suyu, elibelinde, göz, gül, hayat ağacı, kandil çiçeği, kazayağı, koçboynuzu, köpek ayağı, kurt ağzı, lale, meşe dalı, muska, pıtrak, saçbağı (kelebek), sıçandişi, sirani, su yolu, sümbül, tahta kaldırma, tarak, üçgüller, yıldız ve yonca Poyralı Dokumasında kullanılan motiflerdir.

Poyralı Dokumasının coğrafi sınırda uzun bir geçmişi vardır. Poyralı Köyünün geleneklerinde önemli bir yere sahiptir. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunur.

Üretim Metodu:

Poyralı Dokuması, mekikli dokuma grubundan olup yüksek tezgâhlarda üretilir. Yüksek tezgâh yörede “düzen” olarak adlandırılır. Bölgede kolay bulunan meşe ve kavak ağacından üretilen tezgâhlar, Poyralı Köyünde kurulu olan marangoz atölyesinde geleneksel yapısı korunarak üretilmeye devam etmektedir.

Poyralı Dokumasında kullanılan tezgâhın özellikleri



İki ayak (pedal) ve iki gücü ile çalışan tezgâhta mekik, çıkırık, makas, tarak, çımbar, yan ve krosna (gergi) sopaları ile desen kaldırma tahtasından oluşan yardımcı araçlar kullanılır.



Çımbar



Tarak



Ayak



Mekik



Çıkırık



Krosna ve yan sopa

Dokunacak ürün için ilk olarak çözgü, atkı ve desenlerinde kullanılacak pamuk ya da yün ipler belirlenir. Daha sonra çözgü ipi tezgâha gerilerek üzerine dokunması planlanan desene uygun olarak atkı ve desen ipleri hazırlanır.

Poyralı Köyünde çözgü iplikleri “krosna” denilen sargı levendine sarılır. Ardından krosna tezgâha yerleştirilerek çözgü iplikleri önce 2 adet gücünden sonra da taraktan geçirilerek yine krosnaya sarılır. Çözgü ipliklerinin gücülerden ve taraktan geçirilmesi belli bir düzen içinde yapılır. Çözgü iplerinin sayısı kadar gücü ve taraklardaki aralık sayısı eşit olmalıdır. Her bir çözgü ipi öncelikle gücü iplerinin arasından geçirilir. Daha sonra aynı ipler taraktan geçirilir ve dokunacak kumaşın sarılacağı krosnaya bağlanır. Bu aşama tamamlandıktan sonra çözgü ipi tezgâha alınmış olur ve böylece dokumaya başlama aşamasına gelinmiş olur. Desende kullanılacak renkler doğrultusunda çözgü iplerinin bir altından bir üstünden mekik yardımı ile atkı ipi geçirilir. Üzerinde kullanılan renklerin siyah zeminde kendini daha iyi göstermesi sebebiyle çözgü ipinde genellikle siyah renk tercih edilir.

Poyralı Dokumasının, zemininde bezayağı veya dimi örgü tekniği, desenlendirilmesinde ise cicim tekniği kullanılır. Bezayağı tekniği, 2 ayak ve 2 gücü kullanılan, düzen adı verilen yatay tezgâhlarda, benzer kalınlıklarda atkı ve çözgü ipliklerinin birlikte kullanılması ile oluşturulur. Dokuma boyunca atkı ipliklerinin bir altından bir üstünden geçmesi ve diğer çözgünün ters hareket etmesiyle oluşan, en basit yapıdaki temel dokuma tekniğidir.

Dimi tekniğinde atkı ipliği bir ya da daha fazla çözgü ipliğinin altından geçirilmeden önce, en az iki çözgü ipliğinin üzerinden yürütülür. Bu teknik ile dokumanın yüzeyinde çapraz görünüm oluşur. Dimi dokumalar

izgilerinin yönüne göre sağ dimi ve sol dimi olarak adlandırılır. Çizgiler soldan sağa doğru ilerliyorsa “sağ dimi”, sağdan sola doğru ilerliyorsa “sol dimi” olarak isimlendirilirler. Dimi dokuma tekniği ile üretilen ürünler sık dokunduğundan dolayı dayanıklı ve uzunmrldr.

Cicim tekniği ise dokumaların desenlerinde kullanılan zę ve atkı ipinin dışında nc bir ip ile uygulanır. Cicim, yüzü ve tersi ayrı görüntü veren, atkı ve zę ipliği dışında yüzeyde süsleme yapmak amacıyla bir ya da birden fazla sayıda desen ipliği kullanılarak yapılan dokumalardır.

Yüzeyde motiflerin işleme gibi kabarık görünüş arz ettiği cicimlerde, atkı üzerinden belli sayıda atlamalarla geçirilerek yüzeye yerleştirilen iplik gruplarıyla süslemeler yapılır.

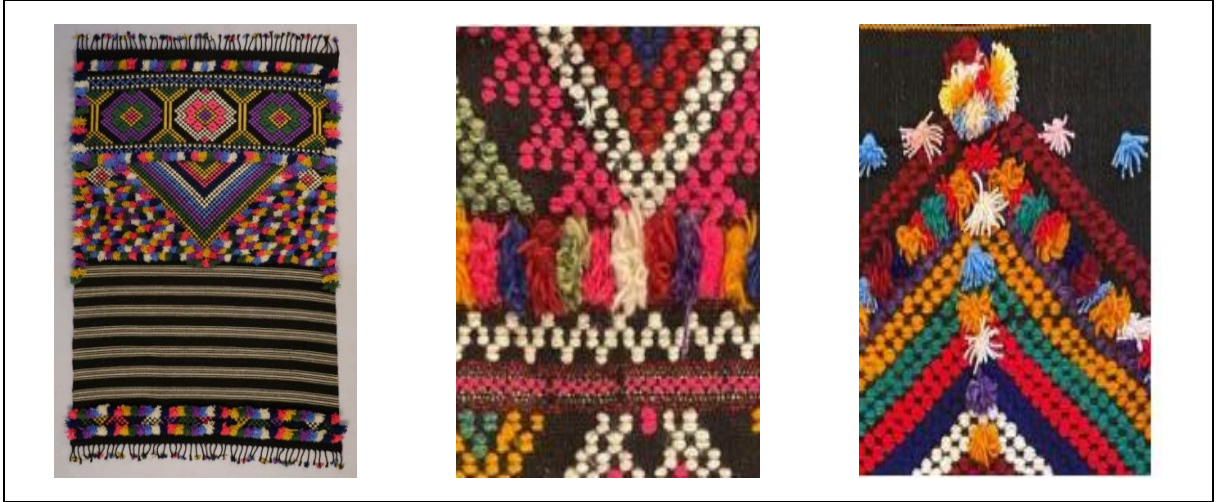
Poyralı Dokuması desen, motif ve kompozisyon zellikleri

Desen ve motifler zę iplerinin üzerine mekik ile değil el ile zę iplerinin üzerinden atlamalar yapılarak oluşturulur. Bu dokumalarda zę ve atkı iplikleri aynı renkte, desen iplikleri ise çeşitli renklerde kullanılır. Bu zellieinden dolayı zemin tek renk dokunmuş gibi görünür. Desen ipliklerinin ise zę ve atkı ipliklerinden daha kalın tercih edilmesinden dolayı motifler zeminden daha kabarık durur. Desenler çok seyrek ya da sık işlenebilmekte olup motifler yoğun kullanıldığında dokuma daha kalın ve sağlam olur.

Poyralı Dokumasında geometrik ve bitkisel motifler uygulanır. Dokuyucusunun duygularını yansıtan ve genellikle doğadan ilham alınarak oluşturulan motifler, dokumalarda oldukça çeşitli ve gösterişli olarak kullanılır. Dokumaların motifleri; Akrep, bahar dalları, civankaşı, engel, döşeme suyu, elibelinde, göz, gl, hayat ağacı, kandil çiçeği, kazayağı, koçboynuzu, köpek ayağı, kurt ağzı, lale, meşe dalı, muska, pıtrak, sabağı (kelebek), sıandışı, sirani, su yolu, sümbül, tahta kaldırma, tarak, ğller, yıldız ve yonca olarak adlandırılır.

Motifler arasında sıklıkla kullanılanı ise “tahta kaldırma” motifidir. Bu motifin tercih edilmesinin sebebi hemen her dokumanın kompozisyon dağılımında yardımcı motif olarak seçilmesinden kaynaklanır. Tahta kaldırma motifi, dokumaya enine ve boyuna yerleştirilebilmekte, kenar oluşturmaya imkn vermekte ve ereve gibi kullanıldığı için ürünün dört tarafına uygulanabilir.

Poyralı Dokumalarını diğer bölge dokumalarından ayıran özellikler ise kök boyalar ile renklendirilen canlı renkleri ve dokumaların yüzeylerinde kullanılan ponpon detaylarıdır. Renkli ponponlar hazırlanarak desenlerin arasına yerleştirilir. Dokumalar bu özelliklerinden dolayı oldukça renkli ve süslü görünmektedir.



şekil 1. Poyralı Dokumasında kullanılan örnek ponpon detayları



Lale



Tahta kaldırma



Göz



Yıldız



Meşe dalı



Muska



Saçbağı (kelebek)



Koçboynuzu



Yonca



Üç güller



Kurt ağzı



Tarak



Elibelinde



Pıtrak



Köpek ayağı



Şekil 2. Poyralı Dokumasında kullanılan motifler

Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler:

Poyralı Dokumasının coğrafi sınırda uzun bir geçmişi vardır. Poyralı Köyünün geleneklerinde önemli bir yere sahiptir. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunan Poyralı Dokumasının tüm üretim aşamaları, coğrafi sınırda gerçekleşir.

Denetleme:

Denetimler; Kırklareli Valiliğinin koordinatörlüğünde ve Kırklareli Valiliği, Kırklareli İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Kırklareli Olgunlaşma Enstitüsü ve Kırklareli Halk Eğitim Merkeziden konuda uzman birer kişinin katılımıyla dört kişiden oluşan denetim mercii tarafından gerçekleştirilir.

Denetimler, düzenli olarak yılda bir defa, ayrıca gerek görülmesi ve şikâyet halinde her zaman yapılabilir.

Denetime esas kriterlere aşağıda yer verilmektedir.

- Üretimde kullanılan malzemeler ile araç ve gereçlerin uygunluğu.
- Özellikle örgü tekniği, desenlendirme tekniği, kök boyalarla renklendirilmiş iplik kullanımı ve ponpon kullanımı olmak üzere üretim metoduna uygunluk.
- Kullanım amacına göre ürün ölçülerinin uygunluğu.
- Poyralı Dokuması ibaresinin ve mahreç işareti ambleminin kullanımının uygunluğu.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.